

גילוי אור א"ס שאין בתהו והוא כמ"ש בזהר קוב"ה לא שריא אלא
באתר שלים פי' קוב"ה הוא עצמות המאציל אנת הוא שלימותא דכולא
ואינו שורה אלא באתר שלים היינו כשיש התכללות למטה וקשר
וחיבור הע"ס יחד אזי ישכון בהם אור א"ס שלימותא דכולא מה
שלמעלה מע"ס ולא מכל אליו מדות איהו כלל. משא"כ כשכל מדה
היא בפ"ע אין זה כלל אתר שלים שיהיה השראה משלימותא דכולא
כו'. ולכן בתיקון ע"י ההתכללות בבחי' פרצוף אדם העליון נמשך
השראת אור א"ס משלימותא דכולא משא"כ בעולם התהו וזהו
מעלה יתירה ועצומה דבחי' אדם שבתיקון על עולם התהו (וזהו)
ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כו' וכמו שמצינו במ"ת ויחן
ישראל באחדות או ניתנה תורה. ועמ"ש סד"ה שניך כעדר הרחלים.
ועמ"ש במ"א בד"ה ויאמר ה' הן עם אחד כו' שבמקום ההתכללות
שבקדושה ממשכים האור מבחי' עקודים בכלי א' וזהו בחי' שלימותא
דכולא שלמעלה מהתהו כי עולם התהו הוא מבחי' נקודים ועולם
העקודים בחי' טעמים ובענין טנת"א הטעמים בכתר ונקודות בחכמה
כו' וכמ"ש במ"א):

ג והנה אחר ששוכן בבחי' תיקון הארת אור א"ס שלמעלה מע"ס
ע"י יכולים אח"כ ליכלל המדות והספירות בבחי' ביטול
במציאות ממש יותר מקודם שהיה ההתכללות רק מחמת חלישת
התגלות האור כענין רך כקנה כו' אבל לא בחי' עצמיות הביטול
ממש. אכן בהגלות נגלות עליהם גילוי אור א"ס שלימותא דכולא
אשר כל המדות כאין נגדו. כי כשמו כו' הוא שאינו בבחי' מדה ח"ו
אלא למעלה מעלה עד אין קץ אפילו מבחי' חב"ד מקור המדות.
ואזי המדות היו לאחדים ובטלים ממש כנר בפני אבוקה באורו ית'
המאיר להם ואין תופסים מקום כלל. וזהו ענין עושה שלום
במרומיו בין שר של מים ושר של אש וכמ"ש באג"ה ע"פ והיה מעשה
הצדקה שלום כו' ע"ש (והתכללות זו הוא בחי' ביטול אמיתי ממש
שלמעלה מבחי' הביטול דרך כקנה כו' עד שאפילו כשהמדות היו
בריבוי האור היו בטלים ומתכללים וכמו בעולם העקודים שודאי
היה שם ריבוי האור יותר מבנקודים ואעפ"כ לא היה שם שבה"כ
ח"ו והיינו מחמת קרבתן לאור א"ס שע"י הם בבחי' ביטול אמיתי
כו' והתכללות אמיתי עד שעקודים בכלי א'. ומבחי' ביטול זה נמשך
אח"כ בעולם התיקון ג"כ ע"י השראת אור א"ס הנמשך בעולם התיקון
שע"י נמשך בהם הביטול האמיתי כו'. ועמ"ש בביאור ע"פ את שבתותי
תשמרו בענין שבת תתאה שהוא עליי' ב"ע באצ"י ביטול היש ושבת
עילאה הוא עד"ז באצ"י ג"כ בחי' ביטול אמיתי בבחי' אין מקור
החכמה כו' והיינו ג"כ כמשי"כ שע"י התגלות אור א"ס בעולם
התיקון נמשך ביטול עליון יותר כו'. והיינו ענין מלגאו איהו שם
מ"ה דאיהו ארץ אצילות ושקיו כו' היינו השראת אור א"ס ששורה
בשם מ"ה דחכמה מבחי' שלימותא דכולא אשר כל אורות ומדות
בטלים במציאות נגד התגלות אור א"ס ולכן איהו ארץ אצילות שמקשר
ומחבר לכל אורות וספירות דאצילות שיהיו מתחברין בהתכללות גמור
ואמיתי (ואפשר שזהו ענין מ"ש בליקוטי הש"ס מהארז"ל בפי' הבאת
שלום בין אדם לחבירו דהיינו אסתכלותא אנפין באנפין בין האדם
לחבירו שהוא האריך בזעיר. והענין כי לגבי א"א נק' המדות דאצילות
זעיר אנפין כי קטן יעקב אבל ארך אפים וגדל חסד היינו שהמדות
הן בלי גבול וכמ"ש בד"ה ויהי בשלח פרעה וסד"ה ככ"ה בכסלו.
וזהו ג"כ ענין ההפרש בין גדולה לחסד וכמ"ש במ"א. ונמצא בכתר
עליון המדות הן בבחי' גדולה ותוקף ואעפ"כ הן בהתכללות בתכלית
והיינו מעוצם הביטול לגבי א"ס ב"ה וכו"ל בענין עקודים וזהו כתר

שורה ממש — בהגלות: באוה"ת פ' נשא ע' רפה (הוצאת תשכ"ו) ובנוכחית"ק הצ"צ:
בהגלות.

און דאָס איז אויך דער טעם פון דעם וואָס דער מענטש איז כולל אין זיך אַלערליי סוגים וואָס זיינען פאַראַן אין דער בריאה [וואָס דערפאַר הייסט ער "עולם קטן"]⁵⁰ — ווייל ער איז ניט מוגבל אין גדרים.⁵¹

(ב) די אייגנשאַפט פון שכל צו (אָפּטרעטן פון זיך און) צוטראַגן זיך צו העכער פון זיך; און אויך אין דעם באַשטייט דער חילוק עיקרי צווישן אַ מענטשן (וואָס ענינו איז שכל) און, להבדיל, אַ בעל־חי (וואָס ענינו איז מדות), אַז "רוח האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה"⁵² — אַ בהמה ציט זיך צו ענינים גופניים (ענינים פון "מטה"), און אַ מענטש ציט זיך צו העכער פון זיך.

ח. דערפון וואָס דער מענטש איז אַן "עולם קטן" (כנ"ל ס"ז) איז פאַר־שטאַנדיק, אַז די אַלע פיר סוגים דצח"מ אין וועלכע דער "עולם גדול" איז איינגעשטעלט, זיינען אויך פאַראַן און שטייען בגלוי⁵³ אינעם עולם קטן פון מענטשן, און ניט בלויז אין זיין גוף נאָר אויך אין זיין נפש. און ווי עס שטייט אין חסידות⁵⁴, אַז אותיות

דאָ אין אים די צוויי מעלות הנ"ל:

(א) שכל איז ניט מוגדר און ניט אונטערגעוואָרפן צו די הגדרה פון טבע המדות. און דעריבער, היות אַז דער מענטש איז אַ בעל שכל⁵⁵, איז ער ניט מוכרח צו פאַרבלייבן אין דעם קו צו וועלכן ער האָט אַ נטי' בטבע תולדתו⁴⁸ (ווי אַלע אַנדערע נבראים וואָס קענען זייער טבע ניט בייטן⁴⁹). נאָר ער האָט אַ בחירה חפשיית צו אויסקלייבן וועלכן וועג ער וויל.

שכלן נקרא "מדבר". ובתו"א ג, סע"ד: ובמדבר נוסף עוד על כולם נפש השכלית נפש המדברת.

(47) בלקו"ת אמור (לח, ב), שכח ה' בחירה שבאדם הוא מצד שיש בו השראת אוא"ס [שלמעלה מבחי' חב"ד — ראה שם ע"א]. אבל מהמבואר שם שהשראת אוא"ס היא בעולם התיקון דוקא, מובן שזה שייך לענין השכל (מתלבש בשכל?) כי תיקון עיקרו מוחין. וראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה (הובא בלקו"ת שם) שיהא הוא מעצמו יודע כו' ועושה כל מה שהוא חפץ. וראה גם תניא שם: המדבר שהוא בעל שכל ובחירה. ועייג"כ תו"ח תולדות יד, ב ואילך. וראה בארוכה ד"ה מן המיצר תר"ס ובה' מאמר שלאחריו.

(48) ראה ח"פ להרמב"ם רפ"ח. לח"מ הל' תשובה שם ה"ד. תו"ח שם יד, א. שער הבחירה — לאדמו"ר האמצעי — ספ"ז.

(49) לכאורה יש לומר, שזהו לפי שה' טבע שבבע"ח הוא ציור גמור משא"כ באדם שהוא רק (בלשון הרמב"ם שם) "מוכן למעלה או לחסרון". אבל — הרי (א) מכיון שגם באדם ההכנה היא באופן שנוטה לזה [ועד שמצד הכנה זו נקרא בכתוב בשם רשע (ראה תהלים נח, ד: זורו רשעים מרחס)], הרי צריך הוא לכת מיוחד ש' יוכל לבחור היפך נטייתו. (ב) זה גופא שההכנה שבאדם אינה ציור גמור, הוא מצד [ששרשו מבחי' ד"ע] שלמעלה מציור מוגדר (כמבואר בתו"ח שם) — שרש כח הבחירה שבו.

(50) ראה ב"ר פ"ח ופי"ב. קה"ר פ"א. ובארוכה — אדר"ג ספ"א.

(51) לקו"ת אמור לו, ג ואילך. ועוד.

(52) קהלת ג, כא. ולהעיר מד"ה שחורה אני תש"ב: הבהמה מעולם לא ראתה את השמים ואינה יודעת מזה שיש שמים.

(53) משא"כ בחי צומח ודומם. וראה ד"ה להבין ענין כו' הנקודים המה כו' לאדה"ז (ברוקלין תשל"א) קרוב לסופו.

(54) תו"א ד, א ואילך. לקו"ת חקת נח, א. תו"ח בראשית יט, ד ואילך ד"ה

איד וויל בעצם אלקות מצד בחי, "גורל" שבנשמה"; און דעריבער איז אין דעם ניט שייך דער אופן פון "ברור לך" (ווארום מצד דער מדריגה אין נשמה איז יעדע זאך אויסער אלקות מלכת-חילה ניט תופס מקום), נאָר דער "גורל הטוב .. קח לך", אז ער זאל דאָס בחי גורל אַראָפּטראָגן אין אַ פּנימיות, ביז אין מחשבה דיבור ומעשה.

יא. אעפ"כ שטייט אין פסוק, החיים והמות נתתי לפניך גו' ובחרת בחיים גו', אז עס רעדט זיך וועגן דעם אופן פון "ברור לך" (צווישן "חיים" און "מות") — ווי פאַרשטאַנדיק אויך פון דיוק לשון רש"י, "ועל זה נאמר כו'", אז דער ענין פון "הנחת ידי על גורל הטוב לומר .. קח לך" איז ניט דער פירוש פון "ובחרת בחיים", ס'איז נאָר וואָס, ובחרת בחיים" איז כולל אויך דעם ענין, וואָס בפירוש שטייט ער במקום אחר.

דער ביאור בזה: אין דעם ענין פון "החיים והמות נתתי לפניך גו' ובחרת בחיים" — אז דאָס וואָס אַ איד קלייבט אויס דעם חלק החיים איז אין אַן אופן פון בחירה חפשית — זיינען דאָ צוויי ענינים:

(א) דער שורש הענין פון דעם וואָס אַ איד איז בוחר אין אלקות איז מצד דעם וואָס דער עצם הנשמה פון אַ אידן איז איין זאך, כביכול, מיט עצמות⁴⁵; און די

44 ע"פ המבואר בפנים יומתק יותר מה שמפרש בבחי' כאן הלשון "גורל הטוב" ולא "היפה", כמ"ש לפניו, חלק היפה" — "שהקב"ה נק' טוב וכו'" — כי מצד בחי' גורל שבנשמה, זה שבוחר בחיים הוא (לא כדי שיהי' לו ריבוי בגשמיות — חלק היפה" — כ"א) מצד זה שרוצה לידבק בהקב"ה, כפנים. 45 ד"ה כבוד מלכותך הנ"ל. סיום המשר תקעו עת"ר (קה"ת תשל"ה — ע' יא. סה"מ עת"ר) (הוצאת תשמ"ה) ע' רמט).

ועד"ז כח הבחירה שבנשמה — מה שהו' האדם ה' כאחד ממנו (ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה)

פארוואָס זיינען אידן טאָקע בוחר אין דעם? זיינען דאָ, בכללות, צוויי ביאורים:

(א) היות אַז דער ריבוי ההשפעה צו רשעים איז נאָר לפי שעה און דערנאָך וועט זי נפסק ווערן³⁸, און לאידך — וועט די השפעה צו צדיקים סו"ס זיין בריבוי עצום³⁹, כמאמר⁴⁰: אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כו"ב;

דאָס איז די בחירה ע"פ טעם ודעת (ער מאַכט אַ חשבון אַז עס לוינט זיך אים צו בוחר זיין אין קדושה), וואָס איז מרומז אין דעם ערשטן ענין אין רש"י: חלק היפה .. ברור לך.

(ב) וויבאלד די השפעה מצומצמת איז מצד הקדושה, דאָס איז פנימיות רצון העליון — ניט ווי די השפעה צו קליפה וואָס איז "כמאן דשדי בתר כתפוי" — איז ער בוחר אין קדושה⁴². ד.ה. אַז די השפעה פון קדושה איז אַן אופן פון "באור פני מלך חיים", הגם זי איז אַ מצומצמת, איז ביי אים מער חביב⁴³ ווי דער ריבוי וואָס איז דאָ אין קליפה —

דאָס איז ניט אַ בחירה ע"פ חשבון, נאָר למעלה מטעם ודעת, דאָס וואָס אַ

38 קונטרס ומעין (מאמר ו' בסופו. מ"ז פ"ד. מ"א פ"ב). ועוד. וראה ספרי דלעיל הערה 11. ובד"ה כבוד מלכותך שם: ובסוף יתגלה .. איך שהם בחי' מות ממש.

39 ראה קונטרס ומעין מ"י פ"ג. ד"ה כבוד מלכותך שם.

40 נדרים נ, סע"ב. מכות בסופה. ת"א שם (סא, ג).

41 תניא פכ"ב. נח' בקונט' ומעין מ"ב פ"ב ואילך. וראה סדור ד"ה עבדים היינו.

42 ראה בארוכה קונטרס ומעין מאמר ז' (ועוד) — דפנימיות רצון העליון מאיר לישראל דוקא.

43 ע"ד פ"י הבעש"ט (כתר שם טוב סצ"ז) ב.תפלה לעני גו' ולפני ה' ישפוך שיחו' — שמבקשו הוא שרוצה רק לדבר עם המלך (להיות לפני ה') ואין נוגע לו הכבוד והעושר כו', עיי"ש.

אלקות איז אין שכל האדם⁴⁹. ווייל ווען איז ניכר אז דער רצון פון א אידן איז אלקות איז בבחירתו החפשית — בשעת ער האט בפועל צוויי דרכים פון „חיים“ און „מות“ און ער איז בוחר בחיים; און דאס איז שייך דוקא אין שכל האדם, וואס קען געפינען א מעלה אין ביידע דרכים און פונדעסטוועגן איז — „בבחרת בחיים“.

און דערפאר ווערט געזאגט אין פסוק „החיים והמות נתתי לפניך גו' ובחרת בחיים“ — ווייל אין עבודה בפועל איז די בחירה (ע"פ טעם ודעת) אין אן אופן פון „ברור לך“;

נאר רש"י, יינה של תורה, איז מגלה דעם תוכן פנימי פון „ובחרת בחיים“ — „ועל זה נאמר כו' הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך“: די פנימיות ואמיתיות פון דער בחירה אין אלקות איז דער דרגא פון טעם ודעת (די בחירה בפועל) — איז דאס (אויך) די בחירה פון בחי' „גורל“ שבנשמה (עצם הנשמה) אין אלקות, וואס איז שולל בתכלית „מות“ און „רע“, אזוי אז עס דארף נאר זיין דער „קח לך“ (כנ"ל בארוכה).

יב. ע"פ כהנ"ל וועט מען אויך פאר-שטיין די שייכות פון ענין הנ"ל צו פ' נצבים — א פרשה וואס „קורין לעולם קודם ר"ה“⁵⁰, און וויבאלד אז „הכל הולך אחר החתום“⁵¹, איז מובן, אז די

49) ד"ה כבוד מלכותך (ועד"ז בטה"מ עת"ר וסיום ההמשך הנ"ל) שם, עיי"ש באורך. וראה ג"כ לקו"ת פרשתנו מו, רע"ג. ולהעיר ג"כ מלקו"ת שנעתק לעיל הערה 45. וראה לקו"ש ח"ז ע' 113 הערה 47.

50) לקו"ת ריש פרשתנו. ע"פ תוד"ה קללות מגילה לא, ב. טושו"ע או"ח סתכ"ח ס"ד.
51) ברכות יב, א.

חפשויות הבחירה אין דער דרגא — כאטש אז ס'איז ניט שייך צו זאגן אז דער עצם הנשמה וועט בוחר זיין עפעס אנדערש ווי אלקות ח"ו⁴⁶ — מיינט, אז די בחירה והתקשרות פון א אידן איז אלקות איז ניט מצד א הכרח (א טעם ומעלה).

— וואס דאן איז (א) די התקשרות מיט א הגבלה (לפי הטעם ומעלה); (ב) ס'איז ניט קיין אמת'ע בחירה חפשית⁴⁷, ווייל מצד דעם טעם ומעלה, איז ער כאילו „מוכרח“ אין דעם —

נאר ווייל אזוי איז דער רצון ובחירה פון עצם הנשמה מצד עצמה; און ווי-באלד אז דאס איז ניט צוליב א טעם ומעלה, איז די בחירה אין אן אופן אז יעדער ענין אויסער אלקות איז מושלל בתכלית⁴⁸.

(ב) דער גילוי פון דער בחירה אין

ולכן איז מי שמעכב על ידו, כמו הקב"ה דאין מעכב על ידו (לקו"ת אמור לח, ב) — שרשו בעצם הנשמה (וראה לקו"ת שם: אך לפי שבחינה ומעלה הרמה זו ירדה ונתלבשה למטה בגוף הגשמי כו', עיי"ש).

46) ראה ד"ה כבוד מלכותך שם: ואינו שייך רצון אחר כלל. ובלקו"ת שבהערה הקודמת: אך לפי שבחינה... זו ירדה ונתלבשה... ע"כ יכולה להיות ממשלה זו גם לבחור הרע ח"ו. וראה תו"ש ע' 220 ובהערה 4 שם.

בד"ה כבוד מלכותך שם (ועד"ז בטה"מ עת"ר ע' קעו), שמשו"ז עיקר ענין הבחירה הוא בכחות הנפש, כי בעצם ושורש הנשמה, מה שהיא רוצה ונמשכת לאלקות הוא בדרך ממילא בלי בחירה ורצון — אבל מהמבואר במקומות שצויינו בהערה הקודמת מובן, שגם בעצם הנשמה ישנו ענין הבחירה (ואדרבה — שם הוא אמיתית ענין הבחירה), והכוונה בהמאמר שם י"ל שהיא לשלילת אופן הבחירה (כמו"ש) בדרגא דשכל ומדות.

47) ראה לעיל הערה 45, דכח הבחירה של הנשמה הוא דוגמת הבחירה למעלה שהיא בחירה חפשית לגמרי.

48) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1341 ובהערות שם. ח"א ע' 7 הערה 58.

על כן קראו לימים האלה פורים, ותשי"ג קצה

הרצון שלו הוא לא מצד האדם אלא מפני שכן נפל הגורל, ובחירה היא שהאדם הוא הבוחר. ומזה מובן, דבחירה היא למעלה מגורל. דגורל הוא הדרגא בנפש שהיא מוגדרת ומוכרחת בזה ששני הדברים הם שוים לגבה, וענין הבחירה הוא שאינו מוגדר ומוכרח באיזה דברים, כולל דברים שוים לגבי, וביכלתו לבחור במה שירצה.

ויש לומר, דבחירה ישנם שני הענינים. ⁽⁴⁾ הדרגא דנפש שלמעלה משכל שלגבה שני הדברים הם בשוה – דרגת הגורל, וזה שהוא בוחר כמו שרוצה (הגם ששני הדברים הם שוים (לגבי)) הוא בא מעצם הנפש. ⁽⁵⁾ וע"י הבחירה, ההמשכה מהעצם להדרגא דגורל (הדרגא שלגבה שני הדברים הם בשוה), גם הגורל (הגם שמצד עצמו אפשר להיות בשני האופנים) הוא כפי הבחירה. וע"ד מ"ש⁶² אתה תומיך גורלי, שהקב"ה תומך את הגורל שיהי' כפי בחירת העצמות. וזהו מ"ש⁶³ יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו', דביעקב כתיב⁶⁴ יעקב חבל נחלתו ותרגם אונקלוס יעקב עדב אחסנת' דעדב הוא גורל⁶⁵, וענין יבחר גו' את גאון יעקב הוא⁶⁶, שגם בדרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות שהכל שוים שם, הבחירה היא בישראל דוקא.

ט) וזהו על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, שנפילת הגורל למעלה היתה כפי כוונת ובחירת העצמות, דהגם שאח עשו ליעקב מ"מ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי⁶⁷. דע"י המס"נ דישראל במשך כל השנה⁶⁸, דענין המס"נ הוא מעצם הנשמה, היינו מצד הבחירה דעצם הנשמה בהעצמות⁶⁹, ע"י נמשך ונתגלה בחירת העצמות בישראל, וע"י, גם הגורל דלמעלה הי' שליחודים יהי' אורה ושמחה וששון ויקר⁷⁰, ואת

(62) תהלים טז, ה.

(63) שם מז, ה.

(64) האינו לב, ט.

(65) ראה תרגום אחרי טז, ח. וראה גם ספרי האינו שם, "אין חבל אלא גורל". ובפירוש הראב"ע שם "חבל כמו גורל".

(66) ולהעיר מאוה"מ מג"א ע' סג.

(67) מלאכי א, ב-ג.

(68) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' ער. וש"נ.

(69) בתניא ספ"ח, "שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד". ומבואר במק"א (ראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' כז)

דכיון שמס"נ הוא גילוי היחידה שאין כנגדה לעו"ז (בבואה דבבואה לית להו), לכן המס"נ שלו הוא באופן שאינו יכול להיות נפרד ח"ו.

אבל מכיון שענין הבחירה הוא "עמוד התורה והמצוה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"ג), והבחירה היא

מעיקרי מעלת עבודת האדם (סה"מ תר"ס ע' ח ואילך) – צריך לומר (וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1340 ואילך ושם

בהערה 14), דזה שמצד היחידה א"א להיות באופן אחר, אין זה שהיא מוכרחת בזה, אלא שהבחירה שלה

בהעצמות היא השוללת שלא יהי' נתינת מקום ואפשרות להיות נפרד ח"ו [וע"ד "להחליפם באומה אחרת איני

יכול" (פתיחתא דרות רבה ג. ובכ"מ) שזהו מצד הבחירה שהקב"ה בחר בישראל בבחירתו החפשית]. וראה

לקו"ש ח"ט ע' 281 ואילך ובהערות שם.

(70) אסתר ח, טז.